

III. Teknoloji Kongresi'nden Çarpıcı Notlar (II)

Aykut Göker

Üçüncü Teknoloji Kongresi'nin sanayimizin durumuna ilişkin değerlendirmelerinden çıkarılabilecek sonuç şu: Türkiye için stratejik önemde olan otomotiv ve yan sanayiinde, *“katma değer yaratılmasındaki büyük pay, giderek, üretimden AR-GE ve satış sonrası hizmetlere kaydığı için, Türkiye'nin, sadece üretim merkezi olarak kalırsa, bu değer yaratılmasındaki rol ve payı giderek azalacaktır.”* Kaldı ki, Türkiye bir üretim merkezi olarak da geriden gelen ülkelere nazaran rekabet gücünü kaybetmektedir. *“Yeni rakipler üretim merkezi olma rolünü de bizden alabilirler.”*

Üretim, istihdam ve ihracatımızdaki paylarıyla yine stratejik önemde olan, tekstil ve konfeksiyon sanayilerindeyse, *“teknoloji yeteneğimiz zayıf”* olduğu için *“2005'te, kotaların da kalkmasıyla, Türkiye, Uzak Doğulu rakipleri karşısında ciddi güçlüklerle karşılaşacaktır. Zaten toplam imalat sanayii açısından, Türkiye'nin rekabet gücünde AB ortalamasına göre azalma vardır.”*

Çağımızın lokomotif sanayileri olarak görülen enformasyon-telekomünikasyon sanayilerindeyse asıl katma değeri yaratan inovatif faaliyetlerde Türkiye'nin payı giderek düşmektedir. *“Kullandığımız 'infotelecommunication' teknolojilerinin ürünlerinde, bugün Türkiye'nin fikri mülkiyet payı %5 dolayındadır. Oysa bu pay geçmişte %20 idi. Olması gerekense %50'dir.”*

Birleşilen nokta şudur: Sanayimiz, teknoloji yeteneğini güçlendiremez, AR-GE faaliyetini yeterince artıramaz ve inovasyon (teknolojik açıdan yeni ya da daha gelişkin ürünler, üretim yöntemleri, sistemler ya da hizmetler geliştirebilme) becerisini kazanamazsa geleceği karanlıktır. Peki, ne önerilmektedir? TOFAŞ Yönetim Kurulu Murahhas Azası Jan Nahum'un öngörüsü şu:

“Otomotivde, üretimdeki rolümüzü sürdürürken mutlaka AR-GE ve satış sonrası hizmetlerde de yetenek kazanmak zorundayız. Biz firma olarak bunu yapabileceğimize inanıyoruz. Türkiye'nin AR-GE'de göreceli üstünlükleri vardır. Üstünlüklerimizi kullanarak ve yabancı ortağımızı da ikna ederek, altyapımızı kurup, bazı parça ve proseslerin, Fiat için, dünya ölçeğinde, TOFAŞ'ta geliştirilmesini; ayrıca bazı testlerin yine dünya ölçeğinde TOFAŞ'ta yapılmasını öngördük. KOÇ Grubu olarak diğer bir firmamızda da, başka parça ve prosesleri geliştirme yeteneğini kazanma amacındayız. Böylece, on yıllık bir öğrenme süreci sonunda, otomotivde bütünsel bir AR-GE yeteneği kazanmış olacağız.”

Ancak Sayın Nahum bunun kolay olmadığına dikkatleri çekti: *“Ekonomik güç odakları teknoloji transferine kısıtlar koyabiliyor. Teknoloji ortamı geliştikçe, buna paralel bir hukuk ortamı geliyor; konulan kısıtlar hukuki bir temel de kazanıyor. Ayrıca, çoğunluk hissesinin yabancı ortağa ait olduğu kuruluşlarda, bu türden stratejiler uygulamak güçtür.”*

TESİD ve TTGV Yönetim Kurulları'nın Başkanı Dr. Yücel'in düşüncesiye şu:

“Türkiye için anahtar sözcük, ‘inovasyon’dur. ‘Infotelecommunication’ teknolojileri başta olmak üzere jenerik teknolojilerde bu yeteneği kazanmak durumundayız. Olmazsa olmaz şart, siyasi erkin bunu benimsemesidir.

“İnovasyon yeteneğini ‘infotelecommunication’ teknolojilerinde Türkiye’ye kazandırmayı amaçlayan Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Plânı siyasi erk tarafından benimsenmemiş ve yürürlüğe konmamıştır. Oysa, Ana Plân’ı, Başbakanlığın direktifiyle, Ulaştırma Bakanlığı’nın koordinatörlüğünde, Genelkurmay Başkanlığı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, DPT, YÖK, TTGV, TESİD, TÜBİSAD ve Türk Telekom temsilcilerinden oluşan bir kurulun denetiminde, TÜBİTAK hazırlamıştır. Türkiye’nin konuyla ilgili özel sektör sanayi kuruluşları, seçkin uzmanlarıyla, Ana Plân’ı hazırlama sürecine katılmışlardır. Yoksa, siyasi erk, Dünya Bankası uzmanlarınca hazırlanarak 1993 yılında yayımlanan ve Türkiye’yi yalnızca ‘infotelecommunication’ teknolojilerinin iyi bir kullanıcısı haline getirmeyi amaçlayan Rapor’u mu benimsemiştir?

“Türk Telekom’un satışı gündemdedir. Ama, en az bunun kadar önemli olan husus, Türk Telekom’dan Türkiye’de faaliyet gösteren üreticilere talep gelmesidir. Firmalarımızın teknoloji yeteneği kazanmasında İç Pazar stratejik önemdedir.”

Dr. Yücel ayrıca, *“Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu kararlarının uygulanmasının, Devlet ihalelerinin AR-GE yeteneğimizi artırma aracı olarak kullanılabilmesinin; teknolojik riski de karşılayacak risk sermayesi yatırım ortaklıklarının ve teknolojik risk alanlarına yönelebilecek fonları yönetecek şirketlerin yaygınlaştırılmasının”* gerekliliğine işaret etti.

Öyle anlaşılıyor ki, çıkış yolu, *“Türkiye, ithalat yoluyla her yıl 20.000 yabancı araştırmacının yıllık istihdam ücretini ödeyen [ama kendisi araştırma yapmayan] bir ülke”* diyen Dr. Yücaoğlu’nun ortaya koyduğu bu fotoğrafı tersine çevirme marifetini göstermeye bağlı. Bu marifet gösterilebilir mi; irdelemelerimizi sürdüreceğiz.

CBT, 4 Kasım 2000.